

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

رضا رستمی خزائی^۱

عاصمه قاسمی^۲

علیرضا کلدی^۳

 [10.22034/ssys.2023.2905.3122](https://doi.org/10.22034/ssys.2023.2905.3122)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۵/۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۵/۲۳

به موازات پیشرفت فناوری و در نتیجه آن، تغییرات عمیق و سریعی در ساختار اجتماعی شکل گرفته و بر این اساس اصیل‌ترین عرصه حیات بشری به نام «هویت اخلاقی» با چالش جدی روبه‌رو شده است. هدف تحقیق حاضر، تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی بود و بدین منظور با طراحی و توزیع فرم مصاحبه پرسش‌نامه میان اقشار مختلف اجتماعی در شهر تهران به مطالعه میدانی پرداخته شد. روش تحقیق حاضر، بر اساس هدف از نوع تحقیق کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع روش توصیفی از شاخه پیمایشی محسوب می‌شود. داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم‌افزار اسمارت PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های تحقیق در قالب الگوی بومی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی ارائه شد. شاخص‌های برازش در مدل حکایت از روایی و پایایی مناسب و نیز برازش و اعتبار مناسب داشتند.

واژگان کلیدی: تدوین الگو، الگوی بومی، هویت اخلاقی، جوانان تهرانی، تحلیل فرهنگی، شکاف دانش و کنش اخلاقی.

^۱ دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نویسنده مسئول (E-mail: Asemeh.ghasemi@srbiau.ac.ir)

^۳ استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

هویت اخلاقی جوانان می‌تواند رفتارهای آنها را جهت دهد. بنابراین، بررسی هویت اخلاقی که گمان می‌رود منجر به رفتارهایی که جوانان از خود به نمایش می‌گذارند، حائز اهمیت است. از این نظر، مشاهده می‌شود که مطالعات انجام شده در زمینه رشد اخلاقی افراد از تنوع زیادی برخوردار است. این مطالعات عمدتاً رشد هویت اخلاقی جوانان را با تمرکز بر جنبه‌های شناختی رشد آنها بیان می‌کنند (کولبرگ^۱، ۱۹۷۳، ۱۹۷۶، ۱۹۷۷). یکی از اولین و مهمترین نظریه‌های هویت اخلاقی در مورد رشد هویت اخلاقی توسط لارنس کولبرگ (۱۹۷۷) مطرح شد. کولبرگ اخلاق جسمانی را با تصدیق پارادایم پیازه بررسی کرد. کولبرگ در نظریه رشد هویت اخلاقی شناختی خود به این سوال پاسخ داد که چه چیزی باعث رفتار اخلاقی با تمرکز بر نقش فرآیند شناختی می‌شود (کولبرگ، و کندی^۲، ۱۹۸۴). کولبرگ (۱۹۷۷) استدلال اخلاقی را با تقسیم آن به سطوح «اخلاق ماقبل متعارف»، «اخلاق متعارف» و «اخلاق پسا متعارف» توضیح داد و سپس این سطوح را به مراحل مختلف طبقه‌بندی کرد- زمانی که سطوح و مراحل مربوط به این نظریه باشد. در ایران به مسئله اخلاق بیشتر با رویکرد فلسفی، دینی و تا اندازه‌ای روان‌شناختی و تربیتی پرداخته‌اند و هنوز راه درازی مانده است که این هژمونی مبتنی بر رویکردهای یاد شده، تلطیف گشته و جامعه‌شناسی با مطالعه ساختار نظام اجتماعی و کنشی کنشگران به مطالعه چگونگی برساخت اجتماعی هویت اخلاقی بپردازد. این پژوهش، تلاشی است نظری روشی تا شاید مفهوم محوری اخلاق به عنوان مبنای کنشی افراد جامعه- به عنوان موضوع مطالعه- با تحلیل فرهنگی و جامعه‌شناختی مورد پژوهش قرار گیرد، چرا که اخلاق از ضروری‌ترین نیازهای جامعه انسانی است و بسیاری از مشکلات فردی و اجتماعی، ریشه اخلاقی دارد و می‌توان اصلاح اخلاق را مبنا و اساس اصلاح جامعه دانست. در واقع اخلاق یک قلمرو مهم معرفتی در زندگی نه تنها فردی که اجتماعی افراد است و یک ضرورت بنیادین برای تحقق امر اجتماعی در جامعه می‌باشد، چون که افزایش کنش‌های مغایر با اخلاقیات مرسوم در عرصه عمومی جامعه منجر به تضعیف مهم‌ترین رکن ارتباط اجتماعی یعنی اعتماد می‌گردد که متعاقب آن مهم‌ترین سرمایه هر جامعه‌ای یعنی سرمایه اجتماعی تضعیف خواهد گردید. پیشرفت شتابان علوم تجربی و توسعه فناوری طی چند دهه گذشته، ضمن بهره‌مندی بشر از آثار مثبت آن، امکانات متنوعی را در ابعاد مختلف برای متمرکز ساختن انسان در انتفاع مادی فردی خویش فراهم ساخته که این امر می‌تواند زیان‌های ناخواسته ای را در زیست اخلاقی

¹ Kohlberg, L.

² Candee, D.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

فردی و اجتماعی انسان داشته باشد. بر همین اساس، مطالعه جامعه‌شناختی هویت اخلاقی ضرورت می‌یابد تا بدین واسطه، بتوان به تفهیم مشکلات هنجاری- کنشی جامعه و چرایی پیدایش آن در جهت رفع آن و تقویت اعتماد و سرمایه اجتماعی جامعه پرداخت.

هویت‌یابی تلاش برای پاسخ‌گویی به پرسش «من کیستم؟ از کجا آمده‌ام؟ چگونه‌ام؟ به کجا می‌روم؟» است؛ پرسشی که پاسخ‌گویی به آن می‌تواند جایگاه فرد را در عرصه زندگی تعیین کند و جهت‌گیری‌های فرد را در طول زندگی، در عرصه‌های گوناگون روشن سازد. در فرهنگ معین، هویت به معنای ذات باری تعالی، هستی، وجود و آنچه موجب شناسایی شخص شود آمده است (معین، ۱۳۸۶: ۵۲۲۸). همچنین در فرهنگ عمید به حقیقت شیء یا شخص که مشتمل بر صفات جوهری او باشد، معنا شده است. به یک معنا هویت عبارت است از آنچه سبب تشخیص یا آنچه موجب شناسایی فرد می‌شود (عمید، ۱۳۶۵: ۱۲۶۵). به عبارت دیگر، سازمان‌دهی پویا و خودساخته از سائق‌ها، توانایی‌ها، باورها و تاریخ شخصی به صورت یک «خود» منسجم و مستقل هدایت‌کننده مسیر در حال رشد زندگی فرد، هویت است (مارشه^۱، ۱۹۷۹ به نقل از اسمخانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۰). هویت به تعریف فرد از خویش- در جنبه روحانی و معنوی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی و...- اشاره دارد. به عبارت دیگر، واژه هویت، به شکل رشدیافته‌ای از خودپنداره اشاره دارد؛ شکلی که با احساس یکپارچگی فزاینده، نفوذ در هشیاری و توانایی استحکام بخشیدن به احساس ثبات، فردیت و هدفمندی، مشخص می‌شود (اریکسون^۲، ۱۹۹۴ به نقل از امیدیان یزدی، ۱۳۸۸: ۱۷). بر اساس دیدگاه مارسیا دو فرایند در تحول هویت درگیرند؛ گام اول کشف باورها و ارزش‌های شخصی در حیطه‌های گوناگون زندگی و گام دوم ایجاد تعهد به هویت شخصی انتخاب شده، باورها و ارزش‌های انتخابی است (مارسیا^۳، ۱۹۶۶ و ۱۹۸۰، به نقل از تقی‌پور و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۲) از منظر دین، به همه ابعاد هویت توجه شده و در آیات و احادیث فراوان، معرفت خود در جنبه‌های گوناگون و تصویری که فرد از خویش دارد و تصویری که دیگران از فرد دارند، تبیین گردیده است. بنابراین هویت در متون دینی چنین تعریف می‌شود: پیوند مجموعه تصورات و نگرش‌های فرد از خود، شناخت خدا و تعریف ارتباط مستمر خود با خدا و هستی، تصورات او درباره خدا و هستی و تصوراتی که دیگران- از جمله خدا، پیامبر(ص) و ائمه(ع)- از او دارند و نگرش فرد را در ارتباط با خود، خدا، نظام هستی و دیگر مخلوقات شکل می‌دهند (فقیهی و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۹).

¹ Marche

² Erikson

³ Marcia

هویت مفهومی گسترده است و شامل هویت فردی، دینی، اخلاقی، جمعی، گروهی، ملی، قومی و فراملی می‌شود. فرد در تعریفی که از خود دارد، صفاتی همچون: عدالت، مهرورزی، سخاوت‌مندی، فروتنی، خودپسند نبودن و ... نقشی مهم ایفا می‌کند؛ آن‌گونه که نسبت به پای‌بند بودن به این صفات به صورت عملی و در رفتار با دیگران تعهد درونی احساس می‌کند (ماتسوبا، مورزین و هارت^۱، ۲۰۱۱: ۱۸۱) و احساس رضایت فرد از خود نیز با بروز این صفات عجین شده است (آکوئینو و رید^۲، ۲۰۰۲: ۱۴۲۲). بلسی فرض کرد بعد از شکل‌گیری فهم اخلاقی، قدرت انگیزشی نیز پدید می‌آید. فهم اخلاقی این قدرت انگیزشی را از طریق پیوستگی با ساختار خود - که در هویت اخلاقی وجود دارد - کسب می‌کند. بنابر دیدگاه بلسی، فهم اخلاقی هویت شخصی را شکل می‌دهد که سبب شکل‌گیری مسئولیت‌پذیری شخصی نیز می‌شود (بلیسی، ۱۹۸۳ به نقل از لپسلی و ناروز^۳، ۲۰۰۶: ۳۶).

چنان‌که گذشت، در تعریفی که روان‌شناسی غرب از هویت اخلاقی ارائه می‌دهد بر صفات و ارزش‌های اخلاقی تأکید دارد که در ارتباط با دیگران است. اما در فرهنگ اسلامی اخلاق در چهار بعد الهی، فردی، اجتماعی و هستی‌تیین می‌شود که در ادامه به آن می‌پردازیم.

سازه‌های ذهنی ما، اعم از طرح‌واره‌های ذهنی از عمل اخلاقی و فرد اخلاقی بودن، در کنار تحول درک اخلاقی در ما می‌توانند با احساس هویت ما پیوند بخورد و به آنچه که هویت اخلاقی می‌نامیم منتج شود. اما اینکه اخلاق‌مداری ریشه در نوعی پیوند هویتی با فرد اخلاقی بودن دارد که به معنی وجود نوعی اهمیت و تعهد به اخلاقیات است یا اینکه ما اخلاقی عمل می‌کنیم فقط به این دلیل که نوعی قضاوت اخلاقی صرف ما را به چنان اقدامی رهنمون کرده است، موضوع بحث‌های پژوهشی و نظری متعددی بوده است. در میان تبیین‌های معطوف به چگونگی شکل‌گیری هویت اخلاقی، بیشترین تبیین‌ها به تمایز میان رشد اخلاقی و رشد هویت اشاره دارند؛ به‌طوری‌که با ادغام در یکدیگر هویت اخلاقی را می‌سازند و بدین ترتیب می‌توان از آنها به‌عنوان دو وجه از یک سیستم رشدی نام برد. رشد درک اخلاقی در فرد، در کنار تلفیق آن با هویت وی، موجب می‌شود تا تعهد و انگیزش عمل اخلاقی در او شکل بگیرد. در کنار این می‌توان گفت که هویت می‌تواند از منابع متعددی ریشه بگیرد، اما اگر به بهزیستی فرد یا افراد مرتبط با وی نظر کنیم، شاید برای یک فرد ایده‌آل آن باشد که ریشه هویت وی را اخلاقیات شکل دهد. اگر به بررسی سیستم‌های منابع انسانی سازمان‌ها بپردازیم، مشخص می‌شود در بیشتر مواقع بین زیر سیستم‌های مختلف آن از قبیل آموزش، ارزیابی عملکرد، جذب و ... ارتباط و پیوستگی لازم وجود ندارد و همین امر به نا کارآمدی سیستم‌های منابع

¹ Matsuba, M. K., Murzyn, T., & Hart, D.

² Aquino, K., & Reed, A.

³ Lapsley, d.k, d.narvaz,

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

انسانی منتهی می‌شود. به عبارت دیگر، وجود ارتباطات و همپوشی‌های قوی بین زیرسیستم‌های مختلف منابع انسانی به منظور تقویت متقابل هر یک از این زیر سیستم‌ها، ضروری است و در نهایت نظام‌مند و پویاشدن سیستم منابع انسانی، امری ضروری است و در نهایت منجر به یکپارچگی منابع انسانی و خلق تعلق خاطر در میان کارکنان آن می‌شود. یکی از بهترین و مناسب‌ترین رویکردها برای نایل شدن به این مهم، به کارگیری عدالت سازمانی محوری و رهبری مناسب سازمانی در مدیریت منابع انسانی است. در این راستا شالوده تمامی موارد فوق ملاحظات اخلاقی حس شده که در این مورد پژوهش حاضر به دنبال مطالعه جامعه‌شناختی هویت اخلاقی جوانان تهرانی (تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی) بوده است.

اهداف پژوهش

- مطالعه معیارها و هنجارهای کنش خوب از منظر جوانان تهرانی
- مطالعه دانش اخلاقی جوانان تهرانی در زندگی روزمره (معیارها و هنجارهای اخلاقی قضاوت کنش)
- مطالعه هویت‌های اخلاقی جوانان تهرانی
- مطالعه طرحواره‌های اخلاقی جوانان تهرانی

ادبیات پژوهش

مفهوم هویت اخلاقی

هویت اخلاقی که مفهوم «خود اخلاقی» نیز نامیده می‌شود، به عنوان میزانی تعریف می‌شود که شخصیت اخلاقی بودن جنبه مرکزی هویت فرد است (هندی، والکر، اولسون و همکاران¹، ۲۰۱۲). به عبارت دیگر، توضیح می‌دهد که آیا تعدادی از ویژگی‌های اخلاقی مطلوب (مثلاً منصف بودن، مراقبت و مهربان بودن) به اندازه یک شخص برای خود مهم دیده می‌شود یا خیر.

صفات اخلاقی در یک شبکه شماتیک کلی از چندین صفت اخلاقی به هم پیوسته مفهوم‌سازی می‌شوند و فعال کردن یکی از این ویژگی‌ها باید تمام ویژگی‌های دیگر دخیل در کل خودپنداره اخلاقی را فعال کند (آکونو، ۲۰۰۲). بنابراین، هویت اخلاقی را می‌توان با درخواست از شرکت‌کنندگان ارزیابی کرد که ابتدا فردی را که دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های اخلاقی است (فعال‌سازی طرحواره) ذهنی انجام دهد و متعاقباً به سؤالاتی در مورد میزان اهمیت چنین شخصی برای خودشان پاسخ دهند.

¹ Hendy S. A., Walker L. J., Olsen J. A., & et al.

نکته مهم این است که محتوای خاص هویت اخلاقی می‌تواند بین افراد متفاوت باشد؛ به طوری که افراد در اهمیتی که برای ویژگی‌های اخلاقی مختلف قائل هستند، متفاوت‌اند (بلاسی^۱، ۱۹۸۰). با این حال، به نظر می‌رسد که مجموعه خاصی از ویژگی‌های اخلاقی معمولاً در هویت اخلاقی بسیاری از افراد مشترک است، از جمله:

- عدالت
- صداقت
- خیرخواهی
- قابل اعتماد بودن (هاردی و کارلو^۲، ۲۰۰۵).

شکاف قصد-رفتار به طور گسترده در همه انواع حوزه‌ها شناخته شده است و همچنین زمانی که صحبت از رفتار طرفدار محیط زیست می‌شود-گاهی اوقات حتی تا حدی که افرادی که بیشتر به مسائل زیست محیطی اهمیت می‌دهند، کمتر احتمال دارد اطلاعاتی را در مورد آنها درخواست کنند. تأثیر زیست محیطی محصولات هنگام تصمیم‌گیری خرید؛ به احتمال زیاد برای جلوگیری از احساسات منفی. در مقابل، هویت اخلاقی ممکن است این مشکل را دور بزند، زیرا نیاز طبیعی به خودسازی باید افراد را برانگیزد تا بر اساس هویت خود عمل کنند. مطالعات با استفاده از چارچوب هویت اخلاقی نشان می‌دهد که هویت اخلاقی یک پیش‌بینی‌کننده خوب برای رفتار واقعی است. برای مثال، هویت اخلاقی به طور قابل توجهی با رفتار اخلاقی به طور کلی، مانند:

- رفتار اجتماعی
- رفتار اخلاقی
- مشارکت مدنی
- اجتناب از رفتار ضد اجتماعی

در ارتباط است.

همچنین مشخص شده است که با تعصب کمتر درون گروهی در تخصیص منابع بین گروهی، احساس گناه در هنگام عمل نکردن به روش اخلاقی و همچنین تمایل به فدا کردن زمان برای یک هدف اجتماعی مرتبط است. در نهایت، هویت اخلاقی همچنین به طور کلی با مشارکت سیاسی و مدنی و همچنین با رفتارهای طرفدار محیطی مانند انتخاب‌های اخلاقی مصرف‌کننده مرتبط است.

¹ Blasi, A.

² Hardy SA, Carlo G.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

بنابراین، مطالعات متعدد ارتباط بین هویت اخلاقی یک فرد و رفتار واقعی اجتماعی آنها را تایید کرده‌اند. هویت اخلاقی و مشارکت طرفدار محیط زیست، دلیل خوبی برای این فرض هستند که هویت اخلاقی ممکن است جزء جالب و مهمی برای توضیح حمایت مردم از جنبش جوانان باشد. در این میان، فاصله روان‌شناختی (یعنی میزانی که افراد یا اشیاء «مستقیماً در تجربه مستقیم واقعیت حضور ندارند») بین کسانی که بیشترین سهم را در مشکل دارند و کسانی که بیشترین آسیب را از پیامدهای آن خواهند دید، بسیار زیاد است.

برای افرادی که در مناطق دارای مزیت زندگی می‌کنند، رهایی از عواقب برای دیگرانی که دورتر زندگی می‌کنند (فاصله روانی فضایی) یا پیامدهایی که در آینده اتفاق می‌افتد (فاصله روانی زمانی) آسان است.

یک دیدگاه اخلاقی ممکن است راه حلی برای مشکل فاصله روانی ارائه دهد، زیرا اخلاق به طور سنتی با موضع بی طرفی همراه است.

در همین راستا، تحقیقات قبلی نشان داده است که افراد با هویت اخلاقی بالا به نظر می‌رسد که «دایره توجه اخلاقی» گسترده‌تری دارند، یعنی با افرادی که به اعضای گروه آنها تعلق ندارند و همچنین قوی‌تر نشان می‌دهند احساس ارتباط بیشتری می‌کنند. نگرانی‌های اخلاقی برای دیگرانی که به آنها نزدیک نیستند.

بنابراین، ما فرض می‌کنیم که افراد با هویت اخلاقی بالا نیز باید نسبت به افراد با هویت اخلاقی پایین نگرانی اخلاقی بیشتری در مورد پیامدهای تغییرات آب و هوایی نشان دهند. دلیل دوم اینکه چرا هویت اخلاقی ممکن است به ویژه در تبیین تعامل محیطی قدرتمند باشد، سطح بالای پاسخگویی است. انتشار ناپذیری در بحران آب و هوا اشاعه مسئولیت پدیده‌ای را توصیف می‌کند که در آن افراد در انجام عملی که دیگران نیز در این مسئولیت سهیم هستند، شکست می‌خورند. بحران آب و هوا، یک مثال افراطی از انتشار مسئولیت است، زیرا همه مردم در آن سهیم هستند، اما هیچ مشارکت فردی به تنهایی برای ایجاد آسیب‌های محسوس کافی نیست.

به دلیل دایره گسترده توجه اخلاقی، افراد دارای هویت اخلاقی بالا نه تنها باید در قبال پیامدهای رفتار خود، بلکه در قبال رفتار دیگران نیز احساس مسئولیت کنند. تحقیقات اخیر ارتباط بین هویت اخلاقی و افزایش سطح مسئولیت را در گرایش به مصرف سبز مردم تایید کرد.

بنابراین، ما معتقدیم که این افزایش سطح مسئولیت در شرکت‌کنندگان با هویت اخلاقی بالا ممکن است انگیزه حمایت از جنبش اقلیم جوانان را نیز تقویت کند.

با این حال، این نتایج زیربنای ارتباط تحقیق حاضر است. برای مثال، والستروم و همکاران دریافتند که بسیاری از شرکت‌کنندگان بزرگسال تعهد اخلاقی را برای مشارکت خود در جنبش گزارش کردند. تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که ملاحظات اخلاقی در مشارکت شرکت‌کنندگان نقش دارد. با این حال، جنبش‌های سیاسی تنها زمانی می‌توانند موفق باشند که عقاید آنها توسط عموم مردم حمایت شود (میسچ، کرسین-آنتونیو، پاولز^۱، ۲۰۲۱).

هویت اخلاقی و معنا در زندگی

مدت‌ها در ذهن محققان و اندیشمندان دوره انتقالی بین نوجوانی و بزرگسالی با شکل‌گیری هویت همراه بوده است (اریکسون^۲، ۱۹۶۸)، اما اخیراً محققان به معنای زندگی در این بخش از طول عمر توجه کرده‌اند. در مجموع، این حوزه‌ها فرآیند شکل‌گیری احساس خود و ساختن معنا در زندگی را توصیف می‌کنند. بنابراین، محققان به این نتیجه دست یافته‌اند که رشد مثبت جوانان ممکن است دلایلی برای علاقه‌مندی به چگونگی توسعه هویت و معنای زندگی در طول زمان داشته باشند و اینکه تا چه حد ممکن است به هم مرتبط باشند یا متقابلاً تقویت شوند. در قلب این مجموعه تحقیقاتی رو به رشد، نگرانی در مورد چگونگی ایجاد حس عاملیت هدفمند در جوانان وجود دارد که نه تنها برای رشد خود بلکه برای جامعه نیز مفید است (مالین، بالارد و دیمون، ۲۰۱۵). استگر، فرازیر، اویشی و کالر^۳ (۲۰۰۶) معنای زندگی را اینگونه تعریف کردند:

«احساس ساخته شده از ماهیت هستی و وجود فرد و اهمیتی که نسبت به آن احساس می‌شود»

(همان، ۸۱).

این تعریف در مورد محتوای چیزی که زندگی فرد را معنادار می‌کند، خشتی می‌ماند و به جای آن بر ساخت‌های شخصی معنا تمرکز می‌کند. حضور معنا که می‌تواند با پرسش‌نامه معنا در زندگی (MLQ) اندازه‌گیری شود (استگر و همکاران، ۲۰۰۶)، با افسردگی کمتر، عزت نفس و خوش بینی بیشتر، عاطفه مثبت بیشتر و بیشتر همراه است-قردانی و رضایت از زندگی (استگر و همکاران، ۲۰۰۶). علاوه بر این، حضور معنادار بیشتر از رفتارهای بهداشتی پرخطر در جوانان، از جمله مصرف مواد مخدر، رابطه جنسی نایمن، عدم ورزش و پرخوری جلوگیری می‌کند (براسای، پیکو، و استگر^۴، ۲۰۱۱). بنابراین به نظر می‌رسد

¹ Misch, A., Kristen-Antonow, S., Paulus, M.

² Erikson E.

³ Steger, M., Frazier, P., Oishi, Sh., Kaler, M.

⁴ Brassai, L., Piko, B. F., & Steger, M. F

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

توسعه معنا در زندگی با فعالیت‌های ادایمونیک (یعنی هدفمند) به جای لذت‌گرایی (لذت‌جویی) کمک می‌کند.

در واقع، افرادی که درگیر فعالیت‌های eudaimonic (مثلاً ابراز قدردانی، داوطلب شدن و بخشش) بودند، به طور قابل‌توجهی احتمال بیشتری داشت که در روز بعد از این نوع فعالیت هدفمند، حضور بالاتری از معنا و رضایت از زندگی را در مقایسه با هم‌تایان خود که در فعالیت‌های لذت‌گرایانه شرکت می‌کردند، گزارش کنند (استگر، کاشدان و اویشی^۱، ۲۰۰۸).

البته، بعد دیگر در MLQ، جستجوی معنا نیز در نهایت به رشد مثبت جوانان و توسعه هویت کمک می‌کند (استیگر، باندیک و یاگر^۲، ۲۰۱۱). با این حال، جستجوی معنا به خودی خود در مقایسه با حضور معنا ارتباط مستقیم کمتری با پیامدهای روان‌شناختی مثبت دارد.

استگر، کاشدان، سالیوان و لورنتز^۳، ۲۰۰۸. گزارش کردند که اگرچه جستجوی معنا منجر به حضور معنا می‌شود، اما با چندین وضعیت ذهنی منفی، به عنوان مثال، اضطراب همراه است. آنها نشان دادند که حضور معنا با شاخص‌های مثبت ذهنی و روان‌شناختی، به عنوان مثال، هدف در زندگی و بهزیستی درک‌شده، مستقیم‌تر و بلافاصله ارتباط دارد. روند مشابهی توسط مطالعات دیگر نیز گزارش شده است (استگر و کاشدان، ۲۰۰۷).

معنای زندگی با توسعه هویت در میان جوانان مرتبط است. تحقیقات طولی یک رابطه دو طرفه و متقابلاً تقویت‌کننده بین معنای زندگی و توسعه هویت پیدا کرد (نگرو سابتریکا، پاپ^۴، ۲۰۱۶). در حالی که جستجوی معنا با کاوش هویت همراه بود، حضور معنا تعهد هویت را پیش‌بینی کرد.

جوانانی که یک «جهان‌بینی هدفمند» ایجاد کردند و زندگی‌شان را معنادار می‌دانستند، این معنا را در احساس خود درونی کردند و به روش‌هایی مطابق با این هویت رو به رشد عمل نمودند. به طور مشابه، تعهدات هویتی حضور معنا را تقویت کرد (نگرو سابتریکا و پاپ، ۲۰۱۶). بیشتر ادبیات موجود در مورد توسعه هویت جوانان بر کاوش هویت و تعهد تمرکز دارد، اما توجه کمتری به محتوای هویت فرد دارد (هاردی، فرانسیس، زامبوآنگا و همکاران^۵، ۲۰۱۳).

¹ Kashdan, T. B

² Bundick, & Yeag

³ Sullivan, B. A., & Lorentz, D.

⁴ Negru-Subtirica, O., & Pop, E. I.

⁵ Francis S. W., Zamboanga B. L.,

با این حال، مطالعه اخیر بر روی ۹۵۰۰ دانشجو در ۳۱ دانشگاه به این نتیجه رسید که «همه تعهدات هویتی به یک اندازه برای عملکرد سالم مفید نیستند. تعهدات اخلاقی ممکن است به ویژه سازگار باشد» (هاردی و همکاران، ۲۰۱۳: ۳۳۷).

این نتیجه نشان می‌دهد که رشد هویت اخلاقی ارتباط نزدیکی با شکوفایی دارد. هویت اخلاقی به عنوان یک عامل محرک برای رفتار اخلاقی در نظر گرفته می‌شود که از توضیح اینکه آیا فرد از انجام کاری که می‌داند کار درستی است یا خیر پیروی می‌کند (ریید و آکینو^۱، ۲۰۰۹؛ فریمن، آکینو و مک فرن^۲، ۲۰۰۹؛ بلاسی^۳، ۲۰۱۳).

با توجه به سایر پیشرفت‌های رشد شناختی و اجتماعی که همزمان اتفاق می‌افتد، برخی از ویژگی‌های هویت اخلاقی در میان جوانان برجسته‌تر می‌شوند. در حالی که کودکان معمولاً به دلیل ترس از تنبیه یا تمایل به تمجید انگیزه رفتار اخلاقی دارند، نوجوانان تا حد زیادی توسط عوامل درونی برانگیخته می‌شوند (هاردی و کارلو، ۲۰۰۵).

آنها شروع به درک خود به عنوان افرادی با عاملیت و مسئولیت اجتماعی در برابر دنیای اجتماعی می‌کنند و تشخیص می‌دهند که دنیای اجتماعی پیچیده است و به دنبال ایجاد ثبات و یکپارچگی در روش‌هایی هستند که به خواسته‌های زندگی اجتماعی پاسخ می‌دهند (کرتنر و ویکتور^۴، ۲۰۱۶؛ هاردی و کارلو، ۲۰۰۵).

رشد هویت اخلاقی، مشابه رشد معنا در زندگی، با انواع شاخص‌های مثبت رشد جوانان همراه بوده است. هویت اخلاقی با احساس بیشتر هدف و مسئولیت اجتماعی مرتبط است (هاردی و همکاران، ۲۰۱۳).

علاوه بر این، دانشجویان با هویت اخلاقی قوی‌تر اضطراب و افسردگی کمتری دارند، مصرف الکل و رفتارهای پرخطر جنسی کمتری دارند و سطوح بالاتری از عزت نفس و معنای زندگی را گزارش می‌کنند (هاردی و همکاران، ۲۰۱۳).

¹ Reed, Aquino

² Freeman, Aquino, & McFerran

³ Blasi

⁴ Krettenauer T, Victor R.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

البته، شکل‌گیری هویت می‌تواند در حوزه‌های متعددی رخ دهد. به‌عنوان مثال، هویت مذهبی، شغلی یا دانشگاهی و چنین هویت‌هایی در حوزه‌های چندگانه بر رفاه تأثیر می‌گذارند و آن را تعدیل می‌کنند (হারدی و همکاران، ۲۰۱۳؛ مکا، ثابت، فارلی و همکاران^۱، ۲۰۱۷).

بنابراین، نمی‌توان استدلال کرد که هویت اخلاقی تنها یا اساسی‌ترین عامل تعیین‌کننده شکوفایی است. با این حال، هویت اخلاقی حداقل یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده شکوفایی است، زیرا مطالعات قبلی نشان داده‌اند که جنبه‌های اخلاقی برای توصیف هویت یک فرد مرکزی هستند (استرومینگ و نیکولز^۲، ۲۰۱۴)، و اخلاق به عنوان عامل اساسی برای درک و ارزیابی در نظر گرفته می‌شود. شادی هم در میان مردم عادی و هم در میان روانشناسان (فیلیپس، دی فریتاس، موت و همکاران^۳، ۲۰۱۷).

هویت اخلاقی، کارکرد اخلاقی و رشد شخصیت اخلاقی

پیش از علم روان‌شناسی، مشکلات مهم‌تری نسبت به توضیح عملکرد اخلاقی انسان وجود دارد. این به این دلیل است که عاملیت اخلاقی برای درک ما از معنای شخص بودن بسیار مهم است (کار، ۲۰۰۱). اعتقاد به یکپارچگی اخلاقی خودمان آنقدر برای درک خودمان اهمیت دارد که اغلب وسوسه می‌شویم با توسل به تعبیرهای پاک‌کننده و کمربندهای محافظ انکار، عقلانی‌سازی و التماس ویژه، آن را از ابطال محافظت کنیم (بندورا، ۱۹۹۹).

در واقع، همانطور که تیلور (۱۹۸۹) بیان کرد: «خود بودن از وجود در فضایی از مسائل اخلاقی جدایی‌ناپذیر است» (ص. ۱۱۲). همسویی یکپارچگی اخلاقی با احساس هویت ما ممکن است یکی از آن حقایق در مورد خودمان باشد که آنقدر واضح است که به سختی قابل بررسی است - چیزی در امتداد خطوط ماهی که آخرین کسی است که آب را کشف کرده است.

این ممکن است بخشی از راه را برای توضیح این واقعیت عجیب توضیح دهد که خود اخلاقی سنت تحقیقاتی طولانی در روان‌شناسی ندارد، اما توضیحات دیگری نیز وجود دارد. این توضیحات به تردیدهای پارادایماتیک در مورد اینکه آیا خود یک سازه مشروع برای یک علم رفتاری است یا خیر و تردیدهای مشهود در مطالعه رشد اخلاقی در مورد اینکه یک خود چقدر باید «ضخیم» باشد تا بتواند یک قضاوت اخلاقی مناسب عقلانی داشته باشد، اشاره دارد.

این کمکی نمی‌کند که تحقیقات روان‌شناختی پراکنده باشد و رشته‌های تحصیلی مرتبط یا حتی برنامه‌های تحقیقاتی درون رشته‌ها، به راحتی با یکدیگر گفتگو نکنند. ارتباط یافته‌ها در مورد انگیزه، شناخت

¹ Meca A., Sabet R. F., Farrelly C. M., & et al.

² Strohminger N., Nichols S.

³ Phillips J., De Freitas J., Mott C., & et al.

اجتماعی یا شخصیت به راحتی برای درک انگیزه اخلاقی، شناخت اخلاقی یا شخصیت اخلاقی ترسیم نمی‌شود.

متون مربوط به تخصص، تصمیم‌گیری و علوم شناختی به طور کلی‌تر دستورالعمل‌های صریح کمی برای درک تخصص اخلاقی، تصمیم‌گیری اخلاقی و شناخت اخلاقی ارائه می‌دهند. به طور مشابه، تحقیقات در مورد خلق و خو، دلبستگی و سایر فرآیندهای رشد اغلب در مورد پیامدهای آنها برای حوزه اخلاقی ساکت است.

پژوهش در مورد رشد اخلاقی به ندرت از نظریه‌ها، سازه‌ها و روش‌های سایر رشته‌ها استفاده کرده است و این رشته‌های دیگر به ندرت در مورد مسیرهای رشدی که فرد را به عملکرد اخلاقی بزرگسالان می‌رساند، حدس می‌زنند. علاوه بر این، علاقه مندان به مفاهیم آموزشی خود تقسیم بر هدف و آموزش تربیت شخصیت اخلاقی، و بر اساس شرایط مرجع برای درک ابعاد اخلاقی خودبودن تکیه می‌کنند (نگاه کنید به لاپسلی و نارواز، ۲۰۰۶). به عنوان مثال، فضیلت به عنوان یک سازه روان‌شناختی چیست؟ چگونه می‌توان شخصیت را به عنوان بعد شخصیت درک کرد؟

238 Darcia Narvaez and Daniel K. Lapsley نسخه شخصی نویسنده خوشبختانه نشانه‌هایی وجود دارد که نشان می‌دهد بیگانگی خود اخلاقی از جریان‌های اصلی تحقیقات روان‌شناختی معاصر رو به پایان است.

اگرچه جست‌وجو برای پیوندهای ادغام‌کننده قدمت طولانی‌تری دارد (به عنوان مثال، لاپسلی و پاور، ۱۹۸۸؛ لاپسلی و کوئینانا، ۱۹۸۵)، افزایش قابل‌توجهی در سرعت و شتاب تحقیقات یکپارچه در مورد شناخت اخلاقی و هویت اخلاقی وجود دارد (نرواز و لاپسلی، در حال چاپ).

در واقع، عروج خود اخلاقی اکنون به تحقیقات یکپارچه در تقاطع چندین استان روانشناسی جان می‌بخشد و همراه با افزایش تحقیقات در زمینه علوم اعصاب (سینوت-آرمسترانگ، ۲۰۰۸) و مبانی تکاملی رفتار اخلاقی (Narvaez, 2008b)، با ظهور کتاب‌های راهنما در مورد رشد اخلاقی (کیلن و اسمتانا، ۲۰۰۵) و آموزش (Nucci) و (Narvaez, 2008)، اکنون واضح است که روانشناسی اخلاقی در بسیاری از زمینه‌های تحقیقاتی از تجدید حیات برخوردار است.

پیشینه پژوهش

ژانگ و همکاران^۱ در سال ۲۰۲۱ تحقیقی با عنوان «تأملاتی در مورد هویت اخلاقی گونه‌های ما در زمینه همه‌گیری جهانی کنونی» انجام دادند و اذعان نمودند در این عصر یک بیماری همه‌گیر جهانی که

¹ Zhang, Shaogang Yang,

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

مشکلات جهانی نیازمند تلاش‌های مشترک بین فرهنگ‌ها و کشورهاست، ایجاد یک جامعه مرتبط با سرنوشت انسانی بر اساس یک هویت اخلاقی مشترک یک امر ضروری است. هویت اخلاقی گونه‌ها به ارزش‌های اخلاقی بنیادی اشاره دارد که عموماً توسط همه انسان‌ها به‌عنوان یک گونه شناخته می‌شوند، از خاستگاه‌های بیولوژیکی ما شروع می‌شوند و محتوای اخلاقی را در طول تاریخ طولانی تکامل توسعه می‌دهند. ساخت هویت اخلاقی به عنوان یک گونه به تقویت روابط و همکاری بین کشورها کمک می‌کند. این مطالعه باید پیش‌فرض‌های بین‌فرهنگی را برای تعریف هویت اخلاقی به‌عنوان یک گونه در چارچوب همه‌گیری کنونی به‌عنوان تجربه مشترک انسان‌ها، صرف‌نظر از فرهنگشان، در نظر بگیرد. همچنین از تقویت شمول فرهنگی برای نزدیک شدن به یک هدف عملی‌تر، یعنی تمرین هویت اخلاقی گونه و رویارویی با سرنوشت مشترک انسانی تحت چالش‌های جهانی حمایت می‌کند. در پایان، نویسندگان خواستار ایجاد گفت‌وگوها و راهبردهای خاص برای بهبود احترام بین فرهنگی و شناخت متقابل هویت اخلاقی مشترک ما هستند.

ساکایاس و همکاران^۱ در سال ۲۰۲۱ تحقیقی با عنوان «هویت اخلاقی و نگرش نسبت به دوپینگ در ورزش: آیا ادراک بازی منصفانه اهمیت دارد یا خیر» انجام دادند که شواهد تحقیقاتی نشان می‌دهد که نگرش ورزشکاران نسبت به مواد ممنوعه یکی از قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های قصد استفاده یا عمل واقعی دوپینگ است. تحقیقات قبلی نشان داده است که اخلاق شخصی رابطه منفی با نگرش‌های دوپینگ دارد. با این حال، کمتر نقش درک ورزشکاران از بازی جوانمردانه بر نگرش آنها نسبت به دوپینگ شناخته شده است. این پژوهش بررسی کرد که آیا هویت اخلاقی با نگرش ورزشکاران نسبت به دوپینگ مرتبط است و آیا ادراک آنها از بازی جوانمردانه این رابطه را واسطه می‌کند یا خیر. هدف دوم تعیین این بود که آیا این انجمن‌ها در بین افراد غیر ورزشکار متفاوت است یا خیر. به طور کلی، ۳۶۵ دانشجو (۴۹/۹ درصد مرد و ۵۵/۳ درصد زن ورزشکار) در این مطالعه شرکت کردند (میانگین سنی ۲۲/۰۲، انحراف معیار = ۶/۵۸). آنها پرسش‌نامه‌های اندازه‌گیری متغیرهای فوق را تکمیل کردند. نتایج نشان داد که هویت اخلاقی ورزشکاران و تایید بازی جوانمردانه با نگرش آنها نسبت به دوپینگ رابطه منفی دارد. تحلیل‌های میانجی نشان داد که تأثیر هویت اخلاقی بر نگرش نسبت به دوپینگ تا حدی با ادراک بازی جوانمردانه (اثر غیر مستقیم، $0/10 =$ $p < 0/05$) واسطه بود. برخلاف دانش‌آموزان ورزشکار، هویت اخلاقی غیرورزشکاران نگرش‌ها را نسبت به دوپینگ تنها به‌طور غیرمستقیم، از طریق ادراک بازی جوانمردانه (اثر غیرمستقیم، $0/08 =$ $p < 0/05$) پیش‌بینی منفی کرد. این مطالعه بینش‌هایی را در مورد اینکه چگونه اخلاق و ادراک یک فرد از

¹ Sukys, Saulius & Tilindiene, Ilona & Majauskiene, Daiva & Karanauskiene, Diana.

ارزش‌های اخلاقی در ورزش ممکن است به عنوان عوامل مرتبط با دوپینگ در ورزش عمل کند، ارائه می‌دهد. مفاهیم عملی برای ارتقای نگرش ضد دوپینگ برای ورزشکاران و به طور جداگانه برای دانش‌آموزان غیرورزشکار همراه با دیدگاه‌های تحقیقاتی آینده ارائه شده است.

کانتور در سال ۲۰۲۱ تحقیقی با عنوان «چرا اخلاقی باشیم؟ انگیزه و سن هویت اخلاقی» انجام داد و در تحقیق خود اذعان نمود تحقیقات هویت اخلاقی تا به امروز عمدتاً به دلیل محدودیت در محدوده سنی مطالعات و استفاده از معیارهای هویت اخلاقی که نسبت به تغییرات مرتبط با سن حساس نیستند، عمدتاً در ارائه شواهدی برای روندهای رشدی در هویت اخلاقی شکست خورده است. مطالعه حاضر انگیزه هویت اخلاقی را در طیف سنی وسیعی (۱۴-۶۵ سال، $M = 252$ ، $N = 33,48$ سال) با استفاده از نسخه اصلاح شده مصاحبه خود ارزیابی (آرنولد، ۱۹۹۳) بررسی کرد. انگیزه هویت اخلاقی افراد کدگذاری شد و به عنوان بیرونی، درونی یا رابطه محور طبقه بندی شد. مشخص گردید که با افزایش سن، انگیزه هویت اخلاقی بیرونی کاهش می‌یابد، در حالی که انگیزه هویت اخلاقی درونی افزایش می‌یابد. اثرات سن در نوجوانی و بزرگسالی در حال ظهور قوی تر از بزرگسالی جوان و میانسالی بود. یافته‌ها بر ماهیت رشدی ساختار هویت اخلاقی تأکید می‌کنند و نشان می‌دهند که انگیزه اخلاقی با افزایش سن بیشتر به خود ادغام می‌شود.

میسج و همکاران در سال ۲۰۲۱ در تحقیقی با عنوان «یک سوال اخلاقی؟ نقش هویت اخلاقی در حمایت از جنبش اقلیم جوانان» اذعان نمودند در سال گذشته، یک جنبش آب و هوایی بی‌سابقه در میان جوانان اروپایی به وجود آمده است که به آن «Fridays4Future (F4F)» گفته می‌شود. هزاران دانش آموز هر جمعه در اعتراض به سیاست آب و هوای بهتر، مدرسه را ترک می‌کنند. بحث عمومی در مورد اعتراضات حاوی واکنش‌های بسیار متفاوتی از جمله تمجید و همچنین محکومیت است. گزارش‌های نظری اخیر پیشنهاد می‌کنند که مشارکت مردم در خدمات اجتماعی و اقدامات در جهت یک خیر بزرگ‌تر می‌تواند با هویت اخلاقی آنها مرتبط باشد. هویت اخلاقی (MI) به عنوان میزان اهمیت اخلاقی بودن برای هویت شخصی تعریف می‌شود. مطالعه از پیش ثبت‌شده فعلی، ارتباط بین هویت اخلاقی و حمایت شرکت‌کنندگان از F4F را در یک نظرسنجی آنلاین بررسی می‌کند ($N = 537$). نتایج، ارتباط بین هویت اخلاقی شرکت‌کنندگان و حمایت آن‌ها از F4F را تأیید می‌کند، با مقیاس درونی‌سازی که اشکال غیرفعال حمایت را پیش‌بینی می‌کند و مقیاس نمادسازی اشکال فعال حمایت را پیش‌بینی می‌کند. علاوه بر این، ادراک ریسک نقش مهمی ایفا می‌کند. بنابراین، این مطالعه نقش هویت اخلاقی را در تعامل طرفدار محیط‌زیست افراد تأیید می‌کند و بینش‌های جدیدی را در زمینه یک موضوع مهم و به موقع ارائه می‌دهد.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

هان و همکاران در سال ۲۰۲۰ تحقیقی با عنوان «هویت اخلاقی رشد حضور معنا را در دوران بلوغ در حال ظهور پیش بینی می‌کند» انجام دادند و در تحقیق خود اذعان نمودند ما تغییرات را در طول زمان در رابطه بین هویت اخلاقی و حضور معنا در اوایل بزرگسالی بررسی کردیم. هویت اخلاقی به احساسی از اخلاق و ارزش‌های اخلاقی اشاره دارد که در هویت فرد نقش اساسی دارند. حضور معنا اشاره به این باور دارد که وجود فرد دارای معنا، هدف و ارزش است. شرکت‌کنندگان به سؤالاتی در مورد هویت اخلاقی و حضور معنا در سال آخر دبیرستان و دو سال بعد پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل مدل اثرات ترکیبی برای بررسی چگونگی تعامل هویت اخلاقی و حضور معنا در این دوره دو ساله مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که هویت اخلاقی به طور مثبت حضور معنا را در طول زمان پیش‌بینی می‌کند.

کتلکی در سال ۲۰۲۰ تحقیقی با عنوان «الگویی از تحلیل فرهنگی و کاربردهای آن در آموزش فرهنگ» انجام داد و دریافت که آموزش فرهنگ عموماً بر کمک به زبان‌آموزان خارجی برای درک فرهنگ زبان مقصد و در حالت ایده‌آل، نگرش مثبت نسبت به آن متمرکز است. در دنیای امروز، تسلط زبان انگلیسی در سرگرمی، رسانه‌های جمعی و رسانه‌های جدید ممکن است گاهی با دیدگاه‌های نامتعادل همراه باشد: برخی از زبان‌آموزان زبان انگلیسی فرهنگ‌های انگلیسی زبان را برتر می‌دانند، در حالی که برخی دیگر احساس می‌کنند که فرهنگ خودشان ذاتاً برتر از آنهاست. این مقاله استدلال می‌کند که در دنیایی که افراد غیر بومی انگلیسی از افراد بومی بیشتر هستند، آموزش فرهنگ باید اهداف خود را گسترش دهد: علاوه بر کمک به زبان‌آموزان در ایجاد نگرش مثبت و دانش نسبت به فرهنگ زبان مقصد، باید هدف خود را توسعه دهد. درک واضح‌تر از قوانین فرهنگ خود فراگیران، به مفاهیم شایستگی ارتباطی و شکست عمل‌گرایانه می‌پردازد و سپس مدلی از تحلیل فرهنگ فارسی را با نگاهی به مفهوم و مؤلفه‌های «چهره» و اصول ادب در زبان فارسی (تجاوز، تواضع و صمیمیت) ارائه می‌کند. سپس نشان می‌دهد که چگونه می‌توان از این تحلیل برای توسعه راهبردهای کلاس درس استفاده کرد. نویسنده نتیجه می‌گیرد که درک صریح فرهنگ هدف و خود یادگیرندگان می‌تواند یادگیرندگان را با توانایی تجزیه و تحلیل و درک فرهنگ‌های دیگر مجهز کند و پیامدهای مثبت شناختی، رفتاری و عاطفی داشته باشد.

کرتنر^۱ در سال ۲۰۲۰ تحقیقی با عنوان «هویت اخلاقی به عنوان هدف کنش اخلاقی: دیدگاه نظریه خود تعیینی» انجام داد که هدف این مقاله ارتباط نظریه خود تعیینی (SDT) با تحقیق در مورد هویت اخلاقی است. استدلال می‌شود که SDT یک چارچوب منحصر به فرد و یکپارچه برای پرداختن به سؤالات مهمی ارائه می‌دهد که برای سال‌ها تحقیقات در مورد هویت اخلاقی را هدایت کرده است: هویت اخلاقی

¹ Krettenauer, T.

چیست؟ چگونه با عمل اخلاقی مرتبط است؟ و هویت‌های اخلاقی چگونه شکل می‌گیرند؟ در مقاله حاضر هویت اخلاقی به عنوان هدف کنش اخلاقی مفهوم‌سازی شده است. افراد می‌خواهند هویت اخلاقی خود را حفظ کنند که به نوبه خود آنها را به رفتار اخلاقی ترغیب می‌نماید. با این حال، انگیزه هویت اخلاقی یکسان نیست. در راستای SDT، می‌توان بین اشکال کم و بیش بیرونی و درونی انگیزه هویت اخلاقی تمایز قائل شد. ارتباط دقیق بین هویت اخلاقی و کنش اخلاقی به نوع انگیزه هویت اخلاقی درگیر بستگی دارد. توسعه هویت اخلاقی به سمت شکل‌های درونی انگیزش هویت اخلاقی می‌رود که توسعه را به عاملی تأثیرگذار در شکل‌دهی انگیزه افراد برای عمل اخلاقی تبدیل می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. همچنین از آنجایی که نتایج این تحقیق می‌تواند به‌طور عملی مورد استفاده قرار گیرد، یک تحقیق پژوهشی کاربردی و از نظر شیوه جمع‌آوری اطلاعات توصیفی و از نوع کیفی است. وضع موجود را بررسی می‌نماید و آن را به‌طور منظم و روشمند با ارتباط بین متغیرها تجزیه و تحلیل می‌نماید.

شیوه جمع‌آوری داده‌ها تلفیقی از روش کیفی و کتابخانه‌ای شامل مطالعه اسناد و مدارک، پرسش‌نامه و مصاحبه‌های عمیق ساختار یافته می‌باشد. برای گردآوری داده‌های اولیه از پرسش‌نامه استاندارد استفاده شده است. مجموعه واحدهایی که حداقل در یک صفت مشترک باشند یک جامعه آماری را مشخص می‌سازند (خاکی، ۱۳۹۰). این پژوهش دو فاز عمده مطالعاتی متمایز داشت:

مطالعه هویت اخلاقی تاریخی ایرانیان: در این فاز مطالعاتی با استفاده از روش کتابخانه‌ای که در آن دوره‌بندی تاریخی پس از اسلام تا دوران معاصر لحاظ شده است، به مطالعه اسناد و متون تاریخی حول مفهوم اخلاق و نقش آن در زندگی اجتماعی پرداخته و سعی شد در تحلیل روایت این دوره تاریخی، ایده آل تایپ‌های اخلاق را و به تبع آن هویت‌های اخلاقی در هر دوره تاریخی مورد شناسایی قرار گیرد.

مطالعه هویت اخلاقی معاصر جوانان تهرانی: در این فاز از پژوهش نیز سعی شد تا با مصاحبه با اقشار مختلف اجتماعی در شهر تهران، سه تیپ عمده فرادست، متوسط و فرودست و تحلیل روایت آن به شناسایی ایده تایپ‌های اخلاقی حاضر در عصر معاصر و در بین جوانان تهرانی پرداخته و مؤلفه‌ها و گزاره‌های هویتی این ایده آل تایپ‌ها مورد مطالعه قرار گیرد.

جامعه آماری تحقیق شامل اقشار مختلف اجتماعی در شهر تهران هستند که تعداد آنها دقیقاً مشخص نیست. برای نمونه‌گیری در پژوهش‌های علوم رفتاری، روش‌های متداولی وجود دارند که از جمله

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

آنها نمونه‌گیری تصادفی نظام‌یافته، نمونه‌گیری طبقه‌ای، نمونه‌گیری خوشه‌ای و نمونه‌گیری چند مرحله‌ای است.

بر این اساس و با توجه به ویژگی‌های جامعه آماری نمونه‌گیری تحقیق حاضر از نوع تصادفی انتخاب شد که در آن، برای تعیین تعداد نمونه راه‌های متعددی وجود دارد. با توجه به این امر که تعداد اعضای جامعه محدود می‌باشد، از رابطه زیر برای تعیین حجم نمونه استفاده شده است:

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2} \quad \text{فرمول کوکران}$$

که در آن ضریب اطمینان=۹۵٪ $Z=1.96$ $p=q=0.5$

حجم جامعه (N): نامحدود

مقدار خطا (d): ۰/۰۵ می‌باشد.

تعداد نمونه آماری با توجه به اطلاعات فوق ۳۸۴ نفر تعیین گردید.

در واقع جامعه آماری ما بنا به محدودیت امکانات مادی و زمانی شهر تهران می‌باشد. دلیل انتخاب شهر تهران از آن روست که این شهر به دلیل تمرکز امکانات مادی، فرهنگی و اجتماعی کشور در آن جزو مهاجرپذیرترین شهرهاست می‌توان در این شهر حضور تمامی اقشار و قومیت‌های مختلف ایرانی را مشاهده نمود. از سوی دیگر به دلیل روند مدرنیزاسیونی که از ابتدای قرن حاضر در تهران به عنوان مدل و الگوی توسعه شهری انجام شده، به نوعی این شهر را تبدیل به عرصه‌ای نموده که در آن چالش سنت و مدرنیته و به تبع آن چالش به عینه پدیدار گشته است.

با توجه به دو فاز عمده مطالعاتی، پژوهش در فاز مطالعه خوانش فرهنگی هویت اخلاقی تاریخی ایرانیان، نمونه‌گیری باز سیستماتیک و هدفمند مبتنی بر انتخاب و گزینش متون و اسناد تاریخی در این زمینه است. در حالی که در فاز دوم مطالعه که خوانش فرهنگی هویت اخلاقی معاصر جوانان تهرانی است، به دنبال نمونه‌گیری باز تصادفی می‌باشیم.

مرحله دوم، نمونه‌گیری ارتباطی است. این نمونه‌گیری در هر دو فاز مطالعاتی به صورت هدفمند و سیستماتیک انجام می‌گیرد تا داده‌هایی که مقولات مختلف را تأیید می‌کنند، روابط بین آنها را تشریح می‌کند و یا اعتبار می‌بخشد و حتی کاربرپذیری آن را محدود می‌کند را جمع‌آوری نماید.

مرحله سوم، نمونه‌گیری تمایزی است. در این مرحله به صورت آگاهانه و هدایت شده از بین افراد، مکان‌ها و اسناد هم به منظور تأیید و اثبات طبقات محوری و تئوری در کل و هم به منظور اشباع مقولاتی که به صورت ضعیف بسط یافته‌اند، نمونه‌گیری به عمل می‌آید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

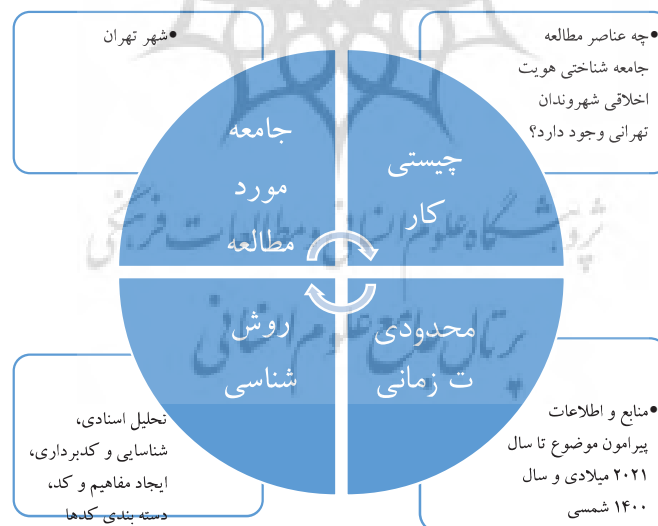
پس از تعیین مدل‌های اندازه‌گیری به منظور ارزیابی مدل مفهومی تحقیق و همچنین اطمینان یافتن از وجود یا عدم وجود رابطه علی میان متغیرهای تحقیق و بررسی تناسب داده‌های مشاهده شده با مدل مفهومی تحقیق با استفاده از مدل معادلات ساختاری نیز آزمون شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های حاصل از مطالعه منابع و کتب

این مطالعه کیفی در سطح شهر تهران انجام شد و ۱۰ نفر از اساتید و خبرگان به روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه انفرادی نیمه ساختاریافته استفاده گردید. به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قراردادی بهره‌گیری شد. روش پژوهش حاضر، توصیفی - تحلیلی از نوع تحلیل محتواست. تحلیل محتوا، روشی است که به هر گونه فن نظام‌یافته و عینی برای استخراج ویژگی‌های پیام دلالت می‌کند.

گام نخست: تنظیم سؤال پژوهش: در این گام به عنوان نخستین مرحله مطالعه فراترکیب، ابتدا پرسا یا پرس‌های مبنایی تنظیم می‌شود. جهت پاسخگویی به پرسش تحقیق در این متد پارامترهایی از جمله: چیستی کار، جامعه مورد مطالعه، محدودیت زمانی و در نهایت چگونگی روش مطرح می‌گردد که برای درستی روند روش فراترکیب و تکمیل پژوه لازم است به آنها پاسخ مناسب داده شود. در نگاره زیر پرسش‌های پژوهش به همراه پارامترهای مورد بررسی مشخص شده است.

نگاره ۱: پارامترها و پرسش‌های تحقیق بر اساس گام نخست روش فراترکیب

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

گام دوم: بررسی سیستماتیک آثار: در این گام، تمامی متون و مقالات مرتبط با سوال واژه مورد بررسی قرار گرفت. پژوه های واجد شرایط برای ورود به تحلیل فراترکیب انتخاب شدند. بخش اول جامعه آماری این پژوه شامل کلیه تحقیق های انجام شده در حوزه موضوع مورد بررسی است. جستجوی نظام مند منابع بر اساس کلید واژه مطالعه جامعه شناختی هویت اخلاقی شهروندان تهرانی با رویکرد تطبیقی در پایگاه های علمی داخلی و خارجی انجام پذیرفت. انتخاب متنوع کلیدواژه برای بازیابی بیشتر منابع انجام شد. بر اساس جستجوی گسترده در پایگاه های علمی داخلی و خارجی اشاره شده با توجه به نو بودن ماهیت پژوهش تعداد ۳۳ مدرک برای تحلیل فراترکیب موضوع با رویکرد تطبیقی بازیابی و ذخیره شدند. در پژوه کیفی، حجم نمونه بر اساس انتظار محقق تا زمان رسیدن به اشباع نظری ادامه دارد. در این شکل از مطالعه، رسیدن به اندازه نمونه ۲۰ مقاله و کمتر هم عادی است. اما چنانچه نمونه به دست آمده دقیق و به صورت سیستماتیک با رعایت اصول و معیار مطالعات کیفی انتخاب و بررسی شوند، یقیناً تمامی اطلاعاتی را که محقق در پی آن است، پوشش می دهد (گوبا و لینکن، ۱۹۹۱).

گام سوم: انتخاب مقالات مناسب: در این مرحله محقق باید کیفیت منابع ذخیره شده بر اساس کلیدواژه های انتخابی جامع و مانع در پایگاه های علمی را ارزیابی کند.

گام چهارم: استخراج اطلاعات متون: در این مرحله از روش فرامطالعه ای کیفی (فراترکیب)؛ محقق باید با توجه به ماهیت موضوع و منابع گردآوری شده به انتخاب یکی از نه متد این روش اقدام نماید. در این تحقیق، از تحلیل محتوا به عنوان متد مورد استفاده برای استخراج اطلاعات از منابع نهایی، بهره برده شده است.

یافته های حاصل از مصاحبه با خبرگان

در بخش دوم از تحلیل کمی، سازه های اولیه که از طریق مطالعه منابع و متون استخراج شده اند در اختیار خبرگان قرار داده شدند تا نظر خود را مشخص سازند. به منظور شناسایی ابعاد و شاخص های تحقیق، به جمع آوری نتایج حاصل از مصاحبه ها در بخش کیفی تحقیق پرداخته شده است. بدین منظور با ۱۳ نفر مصاحبه (تسهیل گران و افراد نمونه) نیمه سازمان یافته و به صورت هدفمند انجام گرفت. سپس به تحلیل محتوای مصاحبه ها در جداول زیر پرداخته شد. تحلیل محتوای مصاحبه ها در چند مرحله انجام شد. بدین ترتیب که پس از انجام مصاحبه ها، ابتدا مصاحبه شفاهی به صورت کتبی درآمد. سپس متن مصاحبه ها به صورت کامل و بدون حذف کوچک ترین جزئیات مورد بررسی قرار گرفت. نکات کلیدی هر مصاحبه مشخص و با استفاده از تحلیل محتوای استقرایی، مؤلفه های موجود در هر مصاحبه شناسایی شد. در این مرحله ابتدا مؤلفه های فرعی استخراج و سپس ابعاد اصلی استخراج و مؤلفه های مشابه تبدیل به یک مؤلفه

کلی تر شدند. پس از دسته‌بندی مؤلفه‌ها و قراردادن هر یک، زیر موضوع مربوط به خود، مؤلفه‌های یک موضوع مشترک در مصاحبه‌ها با یکدیگر مقایسه و مورد بررسی قرار گرفت و مؤلفه‌های اصلی و زیرمجموعه هر کدام مشخص شد. در ادامه یافته‌های حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها بر اساس سؤالات بخش کیفی پژوهش آورده شد.

فرآیند کد گذاری و تحلیل

فرایندهای تحقیق کیفی فرض می‌گیرند که واقعیت‌های سازمانی مشخص و مسلم نیستند، بلکه حاصل فرافکنی تصور انسانی هستند. کسانی که تحقیقات کیفی را ترجیح می‌دهند، اظهار می‌کنند که برای کشف دانش جدید، مداخله مستقیم در سازمان‌ها و استفاده از احساسات انسانی برای تفسیر پدیده سازمان امری لازم است.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

پاسخ به هدف شماره ۱ پژوهش: شناسایی و تبیین معیارها و هنجارهای کنش خوب از منظر

شهروندان تهرانی

با رویکرد تطبیقی در نهایت با تلفیق شاخص‌ها کدهای جدید زیر استخراج می‌شود:

جدول ۱: کدها و مقولات با رویکرد تطبیقی (مرحله دوم)

کد	مقوله‌ها
ML1	A1,A2,A3,A4,A5,A6,A7,A8,A9,A10 اجتماعی شدن
ML2	B1,B2,B3,B4,B5 عادت
ML3	C1,C2,C3,C4 سودمندی (هنجار)
ML4	D1,D2,D3,D4 تعلق گروهی
ML5	E1,E2,E3,E4,E5,E6 پاداش

منبع: یافته‌های پژوهش

پاسخ به هدف شماره ۲ پژوهش: دانش اخلاقی شهروندان تهرانی در زندگی روزمره (معیارها و

هنجارهای اخلاقی قضاوت کنش)

با رویکرد تطبیقی در نهایت با تلفیق شاخص‌ها کدهای جدید زیر استخراج می‌شود:

جدول ۲: کدها و مقولات با رویکرد تطبیقی (مرحله دوم)

کد	مقوله‌ها
H1,H2,H3,H4,H5,H6,H7,H8,H9,H10,H11,H12,H13	هنجارهای دینی
G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,G8,G9	هنجارهای عرفی و قراردادی

منبع: یافته‌های پژوهش

پاسخ به هدف شماره ۳ پژوهش: هویت‌های اخلاقی شهروندان تهرانی
با رویکرد تطبیقی در نهایت با تلفیق شاخص‌ها کدهای جدید زیر استخراج می‌شود:
جدول ۳: کدها و مقولات با رویکرد تطبیقی (مرحله دوم)

کد	
خود اخلاقی	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7
تمامیت اخلاقی	T1,T2,T3,T4,T5,T6
منبع: یافته‌های پژوهش	

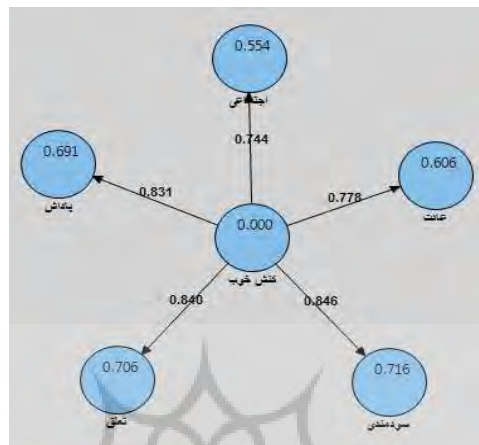
پاسخ به هدف شماره ۴ پژوهش: طرحواره‌های اخلاقی شهروندان تهرانی
با رویکرد تطبیقی در نهایت با تلفیق شاخص‌ها کدهای جدید زیر استخراج می‌شود:
جدول ۴: کدها و مقولات با رویکرد تطبیقی (مرحله دوم)

کد	مقوله‌ها
KL1	علاقه شخصی
KL2	پاسداشت
KL3	پس قراردادی
KL4	معنا
KL5	همدلی و احساس گناه
منبع: یافته‌های پژوهش	

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

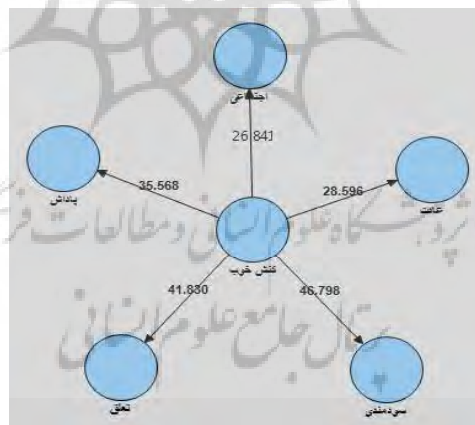
مدلسازی معادلات ساختاری

نتایج آزمون مدل در نمودار منعکس شده‌اند:

نمودار ۱: اندازه‌گیری مدل کلی ۱ در حالت استاندارد

مطابق نمودار فوق ملاحظه می‌گردد ضریب مسیر در حالت استاندارد برای متغیرهای کنش خوب و سایر متغیرها (اجتماعی، عادت، سودمندی، تعلق و پاداش) بزرگتر از عدد ۰/۲ به‌دست آمده که نشان‌دهنده شدت روابط بالای میان اجزای مدل می‌باشد.

نمودار: اندازه‌گیری مدل کلی ۱ در حالت معنی‌دار

مطابق نمودار فوق ملاحظه می‌گردد ضریب مسیر در حالت معنی‌داری برای متغیرهای کنش خوب و سایر متغیرها (اجتماعی، عادت، سودمندی، تعلق و پاداش) بزرگتر از عدد ۱/۹۶ به‌دست آمده که نشان‌دهنده

صحت روابط میان اجزای مدل می‌باشد. جهت سنجش پایایی از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی و برای سنجش روایی از روایی همگرا و جهت سنجش برازش مدل از شاخص GOF استفاده شده است:

جدول ۵: ضرایب مدل

GOF	روایی همگرا	پایایی مرکب	آلفاکرونباخ	
۰/۶۳۸۱۲۷	۰/۷۷۸۵۴۵	۰/۷۳۶۷۶۷	اجتماعی	
۰/۸۰۹۴۰۰	۰/۸۹۴۶۶۱	۰/۷۶۴۵۱۷	تعلق	
۰/۷۱۰۹۹۹	۰/۸۳۰۹۶۱	۰/۷۹۵۴۴۹	سودمندی	۰/۶۲
۰/۷۴۵۵۳۲	۰/۸۵۴۲۰۰	۰/۷۵۹۰۵۰	عادت	
۰/۷۷۸۲۰۶	۰/۸۷۵۲۷۱	۰/۷۱۴۹۹۵	پاداش	
۰/۴۸۴۲۴۴	۰/۹۰۲۸۸۴	۰/۸۷۹۷۲۱	کنش خوب	

- مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷، نشانگر پایایی قابل قبول است.
- مقدار CR برای هر سازه بالای ۰/۷ شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل‌اندازه‌گیری دارد.
- مقدار AVE بالای ۰/۵ روایی همگرای قابل قبول را نشان می‌دهد.
- با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF، حاصل شدن ۰/۶۲ نشان از برازش قوی مدل دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر به مطالعه جامعه‌شناختی هویت اخلاقی جوانان تهرانی (تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی) پرداخته است. نتایج به‌دست آمده از داده‌های گردآوری شده با توجه به تحلیل‌هایی که بر روی پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار Spss و اسمارت PLS ورژن ۲ انجام شده نشان می‌دهد که اغلب اهداف تحقق یافته‌اند. در مجموع می‌توان گفت:

۱. در پاسخ به هدف شماره ۱ پژوهش با هدف شناسایی و تبیین معیارها و هنجارهای کنش خوب از منظر جوانان تهرانی با رویکرد تطبیقی مشخص شد در مجموع ۲۹ سنجه بر اساس شاخص‌های اجتماعی‌شدن، عادت، سودمندی (هنجار)، تعلق گروهی و پاداش شناسایی شده است. الگوی مفهومی این هدف نشان داد مدل مفهومی تدوین شده از برازش مناسبی برخوردار است. محاسبه وزن نسبی معیارها و هنجارهای کنش خوب از منظر جوانان تهرانی نیز در مجموع نشان داد به ترتیب مولفه‌های پاداش، سودمندی، عادت، اجتماعی‌شدن و تعلق گروهی از بیشترین و کمترین اهمیت در گروه برخوردار هستند.

تدوین الگوی بومی هویت اخلاقی جوانان تهرانی بر اساس تحلیل فرهنگی شکاف دانش و کنش اخلاقی

۲. در پاسخ به هدف شماره ۲ پژوهش با هدف دانش اخلاقی جوانان تهرانی در زندگی روزمره (معیارها و هنجارهای اخلاقی قضاوت کنش) با رویکرد تطبیقی در مجموع ۲۲ سنجه با عنوان هنجارهای دینی و هنجارهای عرفی و قراردادی شناخته شده است. الگوی مفهومی این هدف نشان داد مدل مفهومی تدوین شده از برازش مناسبی برخوردار است. محاسبه وزن نسبی هنجارهای اخلاقی قضاوت کنش نیز در مجموع نشان داد به ترتیب مولفه‌های هنجارهای دینی و هنجارهای عرفی و قراردادی از بیشترین و کمترین اهمیت در گروه برخوردار هستند.

۳. در پاسخ به هدف شماره ۳ پژوهش با عنوان هویت‌های اخلاقی جوانان تهرانی با رویکرد تطبیقی در مجموع ۱۳ سنجه شناسایی شده که شامل مولفه‌های خوداخلاقی و تمامیت اخلاقی خواهد بود. الگوی مفهومی این هدف نشان داد مدل مفهومی تدوین شده از برازش مناسبی برخوردار است. محاسبه وزن نسبی شاخص‌های هویت‌های اخلاقی جوانان تهرانی نیز در مجموع نشان داد بترتیب مولفه‌های خوداخلاقی و تمامیت اخلاقی از بیشترین و کمترین اهمیت در گروه برخوردار هستند.

۴. در پاسخ به هدف شماره ۴ پژوهش با هدف طرحواره‌های اخلاقی جوانان تهرانی با رویکرد تطبیقی در مجموع ۳۰ سنجه در قالب مولفه‌های علاقه شخصی، پاسداشت، پس قراردادی، معنا و همدلی و احساس گناه شناسایی شده که در نهایت الگوی مفهومی این هدف نشان داد مدل مفهومی تدوین شده از برازش مناسبی برخوردار است. در مجموع محاسبه وزن نسبی طرحواره‌های اخلاقی جوانان تهرانی نشان داد به ترتیب مولفه‌های پس قراردادی، پاسداشت، معنا، همدلی و احساس گناه و علاقه شخصی از بیشترین و کمترین اهمیت در گروه برخوردار هستند.

پیشنهادهای

- شناخت کافی از نقش‌های اجتماعی و آشنایی لازم با شایستگی‌های لازم؛
- ایفای نقش درست و به تبع آن شناخت شخصیت‌های مختلف در راستای ایجاد و تقویت تعامل موثر؛
- درک و تعمیق‌سازی درگیری موثر اجتماعی و تمایز شخصیتی و آشنایی پیامدهای نقش‌ها در اجتماع؛
- تبعیت و پیروی از هنجارهای اجتماعی بر اساس شعور و پذیرش اجتماعی؛
- نهادینه‌شدن آداب اجتماعی از طریق تکرار آموخته‌ها و عادات؛
- آشنایی و حراست از هنجارها، منافع و مصالح هنجارهای اجتماعی؛

- درک، شناخت و تبعیت و پیروی از هنجار و به تبع آن درک سودمندی هنجار؛
- شناخت پیامدهای منفی هنجارها؛
- توجه به جنبه‌های همه‌جانبه هنجارهای دینی؛
- توجه به آداب و رسوم اجتماعی همانند مسائل قومی و قبیله ای و آداب و معاشرت اجتماعی؛
- توجه به مراسم سنتی مانند مراسم عید نوروز و ...؛
- شناخت و رعایت قوانین اجتماعی و مقررات اجتماعی؛
- پی بردن به اشتباهات و درک رفتارهای صادقانه؛
- ایجاد و تقویت انگیزه‌های اخلاقی در جوانان؛
- کلان‌نگری و درک مسئولیت‌های انسانی؛
- تقویت حس نوع‌دوستی و همدلی و نیز داشتن وجدان اخلاقی.

منابع

- اسمخانی اکبری‌نژاد، هادی و نصیرنژاد، فریبا. (۱۳۸۸). «بررسی رابطه حمایت اجتماعی والدین و سبک‌های فرزندپروری با هویت و سلامت روانی فرزندان». زن و مطالعات خانواده، (۵) ۲، صص ۹-۲۷. SID. <https://sid.ir/paper/206241/fa>.
- امیدیان، مرتضی. (۱۳۸۵). «مقایسه وضعیت هویت‌یابی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی در گروه‌های قومی استان خوزستان». مطالعات ملی، ۷، (۲۸) ۴، صص ۱۰۹-۱۲۴. SID. <https://sid.ir/paper/89005/fa>.
- تقی‌پور، ش.، حسن‌زاده، م. و حسینی سرقین، س. (۱۳۹۰). «معرفی فلور، شکل زیستی و پراکنش جغرافیایی منطقه اعلاء و رود زرد استان خوزست». تاکسونومی و بیوسستماتیک، ۹، صص ۱۵-۳۰.
- عالی، آمنه. (۱۳۹۸). «تبیین مدل‌های رشد تخصص در تربیت معلم: گذر از خوگیری به خبرگی. نظریه و عمل در تربیت معلمان». راهبردهای نوین تربیت معلمان، (۷) ۵، صص ۹-۲۲. SID. <https://sid.ir/paper/269663/fa>.
- عمید، حسن. (۱۳۶۵) فرهنگ عمید. چاپ دوم، تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر
- فقیهی، علی نقی، شکوهی یکتاف پرند، اکرم. (۱۳۸۷). «آموزش جنسی به کودک و نوجوان از دیدگاه اسلامی و مطالعات روان‌شناختی». تربیت اسلامی، سال ۲، شماره ۷، صص ۵۱-۸۰.
- معین، بابک. (۱۳۸۶). «بررسی تأثیر آموزش شیوه‌های مدیریت استرس بر سلامت روانی نوجوانان شهر تهران». رساله دکتری دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه علوم پزشکی.
- Aquino Karl, Freeman Dan, Reed Americus II, Lim Vivien K.G., and Felps Will. (2009). "Testing a Social Cognitive Model of Moral Behavior: The Interaction of Situational Factors and Moral Identity Centrality". Journal of Personality and Social Psychology, 97(1), 123-41.
- Aquino, K., & Reed, A. (2002). "The self-importance of moral identity". Journal of Personality and Social Psychology, 83 (6), 1423-1440.
- Aquino, K., & Reed, A., II. (2002). "The self-importance of moral identity". Journal of Personality and Social Psychology, 83, 1423-1440.
- Blasi A. (2013). "The self and the management of the moral life". In Handbook of moral motivation (pp. 229-248). Rotterdam, the Netherlands: Sense Publishers. doi:10.1007/978-94-6209-275-4_14.

- Blasi Augusto. (1984), "Moral Identity: Its Role in Moral Functioning". In *Morality, Moral Behavior and Moral Development*, Kurtines W., and Gewirtz J., eds. New York: John Wiley & Sons, 128-39.
- Brassai, L., Piko, B. F., & Steger, M. F. (2015). "A reason to stay healthy: The role of meaning in life in relation to physical activity and healthy eating among adolescents". *Journal of Health Psychology*, 20(5), 473-482.
- Erikson E. (1968). "Youth: Identity and crisis". New York, NY: WW. doi:10.1002/ysd.29
- Freeman D., Aquino K., McFerran B. (2009). "Overcoming beneficiary race as an impediment to charitable donations: Social dominance orientation, the experience of moral elevation, and donation behavior". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35, 72-84.
- Freeman Dan, Aquino Karl, and McFerran Brent. (2009). "Overcoming Beneficiary Race as an Impediment to Charitable Donations: Social Dominance Orientation, the Experience of Moral Evaluation, and Donation Behavior". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(1), 75-84.
- Haidt, J. (2006). *The happiness hypothesis: Finding modern truth in ancient wisdom*. Basic Books
- Han, Hyemin & Liauw, Indrawati & Kuntz, Ashley. (2019). "Moral Identity Predicts the Development of Presence of Meaning During Emerging Adulthood". *Emerging Adulthood*, 7, 230-237. 10.1177/2167696818758735.
- Hardy S. A., Carlo G. (2005). "Identity as a source of moral motivation". *Human Development*, 48, 232-256.
- Hardy S. A., Francis S. W., Zamboanga B. L., Kim S. Y., Anderson S. G., Forthun L. F. (2013). "The roles of identity formation and moral identity in college student mental health, health-risk behaviors, and psychological well-being". *Journal of Clinical Psychology*, 69, 364-382. doi:10.1002/jclp.21913
- Hardy. SA, Carlo. G. (2005). "Identity as a source of moral motivation". *Human Development*, 48(4):232-56. <https://doi.org/10.1159/000086859>
- Hendy S. A., Walker L. J., Olsen J. A., Skalski J. E., & Basinger J. C. (2011). "Adolescent naturalistic conceptions of moral maturity". *Social Development*, 20(3), 562-586.
- Kohlberg, L. & Candee, D. (1984). *The relationship of moral judgment to moral action. Morality, moral behavior, and moral development*. New York: Wiley
- Kohlberg, L. (1973). *Continuities in Childhood and Adult Moral Development Revisited*.
- Koutlaki, Sofia. (2012). *A Model of Cultural Analysis and its Applications in the Teaching of Culture*.
- Krettenauer T, Victor R. (2017). "Why be moral? Moral identity motivation and age". *Dev Psychol*, 53(8):1589-1596. doi: 10.1037/dev0000353. Epub 2017 May 18. PMID: 28517946.
- Krettenauer, Tobias. (2020). "Moral identity as a goal of moral action: A Self-Determination Theory perspective". *Journal of Moral Education*, 49, 1-16. 10.1080/03057240.2019.1698414.
- Lapsley, d.k, d.narvaz. (2006). *Moral psychology*. westwive press,advison of harper collinse publishers,ins.
- Leinhardt, G.; McCarthy Young, K. & Merriman, J. (1995). "Integrating professional knowledge". *Learning and Instruction*, 5, 401-408.
- Marcia J. (1966). "Development and validation of ego identity status". *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- Matsuba, M. K., Murzyn, T., & Hart, D. (2011). "A model of moral identity: applications for education". *Advances in Child Development and Behavior*, 40, 181-207.
- Meca A., Sabet R. F., Farrelly C. M., Benitez C. G., Schwartz S. J., Gonzales-Backen M...Lizzi K. M. (2017). "Personal and cultural identity development in recently immigrated hispanic adolescents: Links with psychosocial functioning". *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. doi:10.1037/cdp0000129
- Misch, Antonia & Kristen-Antonow, Susanne & Paulus, Markus. (2021). "A question of morals? The role of moral identity in support of the youth climate movement Fridays 4 Future". *PLOS ONE*, 16. e0248353. 10.1371/journal.pone.0248353.

- Negru-Subtirica, O., & Pop, E. I. (2016). **“Longitudinal links between career adaptability and academic achievement in adolescence”**. Journal of Vocational Behavior, 93, 163–170. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2016.02.006>
- Phillips J., De Freitas J., Mott C., Gruber J., Knobe J. (2017). **“True happiness: The role of morality in the folk concept of happiness”**. Journal of Experimental Psychology: General, 146, 165–181. doi:10.1037/xge0000252
- Stauth, G. (1992). **“Nietzsche, Weber, and the affirmative sociology of culture”**. European Journal of Sociology / Archives Européennes de Sociologie / Europäisches Archiv Für Soziologie, 33(2), 219–247.
- Stavrova, O., & Luhmann, M. (2016). **“Social connectedness as a source and consequence of meaning in life”**. The Journal of Positive Psychology, 11(5), 470-479.
- Stavrova, O., & Luhmann, M. (2016). **“Social connectedness as a source and consequence of meaning in life”**. The Journal of Positive Psychology, 11(5), 470-479.
- Steger, M. F., & Kashdan, T. B. (2007). **“Stability and specificity of meaning in life and life satisfaction over one year”**. Journal of Happiness Studies, 8, 161-179.
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A., & Lorentz, D. (2008). **“Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning”**. Journal of Personality, 76, 199-228.
- Steger, M. F., Oishi, S., & Kashdan, T. B. (2009). **“Meaning in life across the life span: Levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood”**. The Journal of Positive Psychology, 4 (1), 43-52.
- Steger, Michael & Frazier, Patricia & Oishi, Shigehiro & Kaler, Matthew. (2006). **“The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the Presence of and Search for Meaning in Life”**. Journal of Counseling Psychology, 53. 10.1037/0022-0167.53.1.80.
- Steger, M. F., Bundick, M. J., & Yeager, D. (2011). **“Meaning in life”**. In R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of adolescence* (pp. 1666–1677). New York, NY: Springer. doi:10.1007/978-1-4419-1695-2_316
- Strohming N., Nichols S. (2014). **“The essential moral self”**. Cognition, 131, 159–171. doi:10.1016/j.cognition.2013.12.005
- Sukys, Saulius & Tilindiene, Ilona & Majauskiene, Daiva & Karanauskiene, Diana. (2021). **“Moral Identity and Attitudes towards Doping in Sport: Whether Perception of Fair Play Matters”**. International Journal of Environmental Research and Public Health. 18. 11531. 10.3390/ijerph182111531.
- Zhang, Shaogang Yang, (2021). **“Reflections on the Moral Identity of Our Species in the Context of the Current World Pandemic”**. School of English Education, Guangdong University of Foreign Studies, Guangzhou, China, 2021.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی